

คุณธรรม สำหรับคุณหมอ

ขอให้คุณหมอ
เป็นคนดี
และมีน้ำใจต่อทุกคน

คุณธรรม สำหรับคุณหมอ

ขอให้คุณหมอเป็นคนดี
และมีน้ำใจต่อทุกคน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย

ผู้เรียบเรียง

คุณธรรมสำหรับคุณหมอ

ผู้เรียบเรียง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย

จัดทำโดย มูลนิธิธรรมาภิบาลทางการแพทย์

ISBN : 978-6167759-09-8

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2560 จำนวนพิมพ์ 5,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 เมษายน 2560 จำนวนพิมพ์ 5,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 3 มิถุนายน 2560 จำนวนพิมพ์ 5,000 เล่ม

จัดพิมพ์ : บริษัท พ.ศ. พัฒนา ออนไลน์ จำกัด
12 หม่อมแก้ว แยก 3 ถนนพระราม 6 ซอย 41 แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทร. 02-279-6222 โทรสาร 02-279-6203-4

พิมพ์ที่ : บริษัท ธนัทธการพิมพ์ จำกัด
480/1 ซอยแสงสันต์ ถนนประชาอุทิศ แขวงราษฎร์บูรณะ
กรุงเทพมหานคร 10140
ผู้พิมพ์/ผู้โฆษณา : นางนงลักษณ์ ธนากุลโรจน์

คำนำ

คุณธรรม แปลว่า คุณงามความดี

คุณหมอ หมายถึง ผู้ตรวจรักษาโรค

หนังสือเล่มนี้ผู้เรียบเรียงประสงค์จะกล่าวเฉพาะหมอผู้ตรวจรักษาโรค และคุณธรรมหรือคุณงามความดีที่รวบรวมมาก็เพื่อเป็นแหล่งศึกษาอ้างอิง อีกแหล่งหนึ่งสำหรับคุณหมอทั้งหลาย

ความปรารถนาก็เพื่อจะเห็นคุณหมอทุกคนในบ้านเมืองเราเป็นคนดีและมีน้ำใจ

มีน้ำใจต่อผู้ป่วย

มีน้ำใจต่อญาติผู้ป่วย

มีน้ำใจต่อคนรอบข้าง

หากสถานพยาบาลเต็มไปด้วยคนดีมีน้ำใจ ทุกคนย่อมเป็นกัลยาณมิตร แก่กัน ทุกคนจะมีความสุข อย่างน้อยผู้ป่วยย่อมลดความทุกข์ ญาติเกิดความมั่นใจ คุณหมอก็จะได้รับความศรัทธาจากทุกคน ผลการรักษาย่อมดีตามไปด้วย

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นเพื่อประโยชน์แก่สาธารณชนเท่านั้น และขอมอบให้มูลนิธิธรรมาภิบาลทางการแพทย์จัดพิมพ์ ผู้ใดประสงค์จะทำบุญทำกุศลนำไปเผยแพร่ ขอได้รับการอนุโมทนาด้วยครับ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 คุณธรรม	5
บทที่ 2 การแพทย์ 3 ยุค	19
บทที่ 3 คุณหมอที่รัก	25
บทที่ 4 ทศพิธเวชธรรม	30
บทที่ 5 หมอซีวก โภมารภัจจ์	37
บทที่ 6 หมอคง ถาวรเวช	41
บทที่ 7 สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก	47

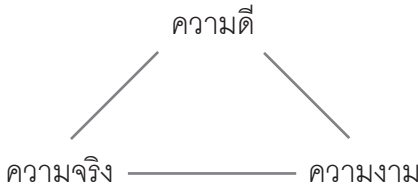
บทที่ 1

คุณธรรม

ความดี-ความจริง-ความงาม

คุณธรรมคือธรรมะแห่งความดี หรือคุณงามความดีนั่นเอง

คุณธรรมหมายถึง สิ่งที่กำลังจับใจของคน ให้คนประพฤติ (คือ การพูดและการกระทำ) ไปในทางที่สังคมตัดสินได้ว่าวางอยู่บนความดี-ความจริง และความงาม ซึ่งเป็นองค์ประกอบทั้งสามของคุณธรรม

ในความดีที่แท้มีองค์ประกอบของความจริงและความงามอยู่ด้วย

ในความจริงที่แท้มีองค์ประกอบของความดีและความงามอยู่ด้วย

ในความงามที่แท้มีองค์ประกอบของความดีและความจริงอยู่ด้วย

เครื่องตัดสินคุณธรรม

สังคมตั้งแต่บุรพกาลจนปัจจุบันได้สร้างหรือกำหนดเครื่องตัดสินคุณธรรมไว้หลายประเภท เพื่อนำไปใช้ในสภาพและโอกาสต่างๆ กัน และในหลายโอกาสการนำเอาเครื่องตัดสินคุณธรรมเหล่านี้มาใช้ร่วมกันย่อมเกี่ยวพันกันและทำให้คุณธรรมเข้มแข็งและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น

1. ศาสนธรรม
2. จริยธรรม
3. นิติธรรม
4. ธรรมาภิบาล
5. คุณธรรมในครอบครัว
6. กฎเกณฑ์สังคม

ศาสนาธรรม

ในประเทศไทยศาสนาที่กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมยึดถือเป็นศาสนาทางการมี 5 ศาสนา คือ พุทธ-อิสลาม-คริสต์-ฮินดูพราหมณ์ และซิกข์ ศาสนาทั้งห้ามีความแตกต่างอยู่ที่อุดมการณ์และพิธีกรรม

ในแต่ละศาสนาต่างยึดอุดมการณ์สูงสุดของตน เช่น บางศาสนายึดมั่นในพระเจ้าองค์เดียว บางศาสนานับถือพระเจ้าหรือเทพหลายองค์ บางศาสนาไม่ได้กล่าวถึงการมีอยู่ของพระเจ้า เช่น ศาสนาพุทธยึดมั่นในพระรัตนตรัยอันมีพระพุทธ พระธรรม และพระอริยสงฆ์เป็นสรณะหรือที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

พิธีกรรมในแต่ละศาสนาย่อมแตกต่างกันไป พิธีกรรมย่อมสะท้อนถึงความเชื่อหรืออุดมการณ์สูงสุดดังได้กล่าวมาแล้ว

ส่วนที่คล้ายคลึงกันทั้งห้าศาสนาคือศาสนธรรมคำสอน โดยเฉพาะในหลักใหญ่ 3 ประการ อันได้แก่

- (1) ทุกศาสนาสอนให้ยึดมั่นในความสัตย์ความจริง
- (2) ทุกศาสนาสอนให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์
- (3) ทุกศาสนาสอนให้มีความรักความเมตตาแก่กันและกัน

หากศาสนิกชนของทั้งห้าศาสนาศรัทธาและปฏิบัติตามหลักศาสนธรรม ทั้งสามประการนี้ เชื่อว่าประเทศไทยและโลกมนุษย์จะมีแต่สันติธรรมและสันติสุข จึงควรที่ทุกศาสนาจะเน้นหลักศาสนธรรมของตนให้เข้มงวดและเคร่งครัด

จริยธรรม

จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดความประพฤติ (คำพูดและการกระทำ) สมาชิกร่วมกันบัญญัติขึ้นเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์แห่งจริยธรรม ก็เพื่อผดุงศักดิ์ศรีของมวลสมาชิก และเพื่อความปกติสุขของส่วนรวม

จริยธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) จริยธรรมทั่วไป เช่น จริยธรรมของคนไทย จริยธรรมของคนล้านนา จริยธรรมขององค์การหรือสมาคมบริษัท

(2) จริยธรรมเฉพาะวิชาชีพหรือจรรยาบรรณ : เป็นประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละประเภทกำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณและฐานะของสมาชิก มักกำหนดว่าสิ่งใดต้องประพฤติ สิ่งใดห้ามประพฤติ และสิ่งใดควรหรือไม่ควรประพฤติ เช่น จริยธรรมหรือจรรยาบรรณแพทย์ พยาบาล สื่อมวลชน นักบัญชี ตำรวจ อัยการ ตุลาการ นักการเมือง ฯลฯ

ทั้งจริยธรรมทั่วไปและจริยธรรมวิชาชีพควรสนับสนุนให้มีและให้ปฏิบัติกันอย่างเอาใจจริงเอาใจ นำเอาหลักการและข้อปฏิบัติรวมทั้งกรณีศึกษา มาถกแถลงกันเป็นประจำ จนเกิดความเข้าใจและถือปฏิบัติอย่างทั่วถึง

อาชีพใดหากสมาชิกปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามจริยธรรมแห่งตน อาชีพ

นั้นย่อมได้รับการยกย่องและสรรเสริญจากประชาชนทั่วไป ตรงกันข้าม หากสมาชิกในอาชีพใดปฏิบัติเลว ปฏิบัติชั่ว ประชาชนย่อมดูถูกเหยียดหยาม จึงควรที่สมาคมวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพจะได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อ การส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกของตนปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพที่ได้ บัญญัติไว้แล้ว

นิติธรรม

นิติธรรมคือกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เป็นเครื่องมือของรัฐสำหรับ ใช้ในการบริหารบ้านเมือง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ปราศจากการเอารัดเอา เปรียบหรือฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยมุ่งหวังให้บ้านเมืองและประชาชนอยู่ดีมีสุข ด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

องค์การของรัฐทั้งใหญ่่น้อย ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายรัฐสภา และฝ่ายตุลาการ ต่างต้องยึดถือกฎหมายเป็นหลัก ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด บ้านเมือง จึงจะมั่นคง และก้าวไปสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืนได้

ระบบและกระบวนการยุติธรรมจึงสำคัญเหลือเกิน ทั้งตำรวจและ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายอื่น อัยการ และศาล ต่างต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริตและเป็นธรรม

ประเทศชาติจะพัฒนาไม่ได้เลยหากขาดหลักนิติธรรม ประชาชนจะ เตื่อร้อนทุกหย่อมหญ้า คนจะไม่กลัวบาปกลัวผิด ผู้มีอำนาจข่มเหงผู้อ่อนแอ หลักประกันความเป็นมนุษย์ย่อมบกพร่องหรือไม่มีเลย สุดท้ายทุกคนเสียหาย หรือพ่ายแพ้หมด

แต่หากประเทศใดมีระบบและกระบวนการยุติธรรมที่ตรงไปตรงมา ผู้ทำ ผิดถูกลงโทษตามกฎหมาย ผู้ถูกใส่ร้ายมิต้องได้รับโทษ ฉะนั้นแล้วคนย่อมเคารพ

ยำเกรงความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย บ้านเมืองย่อมมั่นคงและเข้มแข็ง ทุกคนก็จะชนะ คือชนะด้วยชื่อแป๊ะที่เป็นธรรมของบ้านเมือง

ธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล คือระบบที่กำหนดการปฏิบัติและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์การทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นองค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน หรือองค์การภาคสังคม ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ โดยเน้นกลไกการบริหารองค์การด้วยความรับผิดชอบด้วยความโปร่งใส และมีระบบตรวจสอบที่เชื่อมั่นได้

สมาชิกทุกคนในองค์การต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ (responsibility) ซึ่งหมายถึง พันธะสัญญาที่สมาชิกในตำแหน่งนั้นต้องปฏิบัติ ตั้งแต่วันแรกที่เข้ารับตำแหน่ง

สมาชิกทุกคนในองค์การต้องมีความรับผิดชอบ (accountability) ซึ่งหมายถึง พันธะสัญญาที่สมาชิกในตำแหน่งนั้นเข้าปฏิบัติงานตามหน้าที่แล้ว หากเกิดความผิดพลาดเสียหายต้องรับผิดชอบ หากเกิดความสำเร็จต้องได้รับชอบ

เพราะฉะนั้น ตามหลักธรรมาภิบาลนั้น

(1) การบริหารจะต้องโปร่งใส ไม่ขัดผลประโยชน์ขององค์การ องค์การทำตามหลักกฎหมายและหลักศีลธรรมโดยเคร่งครัด

(2) ผู้ปฏิบัติต้องซื่อสัตย์สุจริต มีสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่

(3) การประเมินผลงานต้องยุติธรรม ไม่อคติ ใครปฏิบัติชอบได้รางวัล ใครปฏิบัติเสียหายต้องลงโทษ ไม่ลูบหน้าปะจมูก

หากองค์การใดสามารถสร้างระบบธรรมาภิบาลได้เข้มแข็ง โปร่งใส มีเหตุผล องค์การนั้นย่อมมั่นคงและยั่งยืน องค์การใดฉ้อฉล ไม่ปฏิบัติตาม กฎหมายหรือกฎศีลธรรม องค์การนั้นย่อมเสียหายและล้มลงโดยง่าย

กฎเกณฑ์สังคม

กฎเกณฑ์ คือ ข้อกำหนดที่วางไว้เป็นหลักปฏิบัติ

กฎเกณฑ์สังคม คือ ข้อกำหนดที่สังคมได้วางไว้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับ สมาชิกของสังคม ทั้งนี้เพื่อความเป็นหมู่คณะ เพื่อความสามัคคีกลมเกลียว เพื่อ ความสมดุล และเพื่อความต่อเนื่องของชุมชนหรือสังคมนั้น

ตัวอย่างกฎเกณฑ์สังคมได้แก่ มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม

มารยาทคือกิจวาจาที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อย และถูกกาลเทศะ เช่น มารยาทไทย มารยาทสำหรับท้องถิ่น

ชนบ แปลว่า แบบอย่าง แผน หรือระเบียบ

ขนบธรรมเนียม แปลว่า แบบอย่างที่ยินยอมปฏิบัติกันมา

ชนบประเพณี แปลว่า ประเพณีที่วางเป็นระเบียบแบบแผนไว้แล้ว

ในสังคมไทยตั้งแต่โบราณจนปัจจุบัน ได้มีการออกแบบแผนการปฏิบัติ ในสังคมไทย แบบแผนเหล่านี้ถือกันว่าสุภาพ เรียบร้อย และเป็นไปตามโอกาส เวลา และสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การพูดจาโต้ตอบ การแสดงความเคารพทั้งการไหว้และการคำนับ

กฎเกณฑ์สังคมไทยเหล่านี้ได้สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคมไทย เสมอมา คนชาติอื่นมาพบเห็นเข้าต่างก็แสดงความชื่นชม เพราะแสดงความ

เป็นเอกลักษณ์ไทย และแสดงออกถึงความมีอารยวิสัย ควรที่คนไทยในปัจจุบัน
จักได้หวงแหน-รักษา-สืบทอดต่อไปสู่ลูกหลาน การปฏิบัติและสืบทอดนี้ต้องถือเป็น
หน้าที่ของคนไทยทุกคนในปัจจุบัน

คุณธรรมประจำครอบครัว

คุณธรรมประจำครอบครัวคือ คุณธรรมหลักที่บรรพชนของแต่ละ
ครอบครัวถือปฏิบัติจนเกิดผลดี เกิดศรัทธาที่จะถือเอาเป็นหลักในการปลูกฝัง
อบรมจิตใจของลูกหลาน ให้ซึมซาบจนปฏิบัติเป็นนิสัย ถ้ายทอดรุ่นแล้วรุ่นเล่า
สืบๆ มาจนปัจจุบัน

ชุดอุปนิสัยที่แต่ละครอบครัวถือเป็นเป้าหมายในการปลูกฝังอบรมมา
จากคุณธรรมหลักเหล่านี้

1. ความกตัญญูกตเวที ความรู้คุณและการตอบแทนคุณ
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่
4. ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. ความอดทน-อดกลั้น
6. ความขยันหมั่นเพียร
7. ความประหยัดมัธยัสถ์
8. ความยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม

พ่อแม่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนดังนี้

- ก. สอนลูกหลานให้รู้จักแยกแยะว่าอะไรถูก? อะไรผิด?
- ข. สอนให้ลูกหลานยึดมั่นในความถูกต้อง ด้วยความเที่ยงธรรม

ค. สอนลูกหลานให้กล้าปฏิเสธสิ่งที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม

เด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่ถ่อมมั่นในคุณธรรม ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความดี-ความจริง-ความงาม เขาย่อมเติบโตใหญ่ขึ้นด้วยทุนทางคุณธรรมอันสูงส่ง เขาจะไปอยู่ในที่ใดก็ยังคงยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม สิ่งนี้จะเป็นเกราะป้องกันไม่ให้ชีวิตตกต่ำ

ตรงกันข้ามเด็กที่เติบโตใหญ่ขึ้นมาในครอบครัวที่สอนให้หยาบฉวย ให้โกง เพื่อจะได้เล็กๆ น้อยๆ โตขึ้นเขาจะนำตัวไปสู่ความผิดความชั่ว ไม่ละอายต่อบาป ไม่กลัวต่อบาป กล้าที่จะทำผิดกฎหมาย ทำผิดศีลธรรม นอกจากชีวิตเขาจะตกต่ำแล้ว เขายังพลอยสร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่นและให้แก่ส่วนรวมอีกด้วย

คุณธรรมประจำครอบครัวจึงสำคัญยิ่งในการบ่มเพาะพลเมืองดีให้แก่บ้านเมือง

ภาคผนวกท้ายบท

*ในสมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-907/พ.ศ. 1161-1450) ที่ตำบลโซ่วจาง เมืองวินโจว มณฑลซันตง จางกงอี่ (จูเหวินกง) เป็นหัวหน้าตระกูลจาง (จู) ปกครองครอบครัวที่ประกอบด้วยลูกหลาน 9 ชั่วคน จำนวนกว่า 900 ชีวิต ลูกหลานอยู่กันอย่างสมานฉันท์ มีสัมมาคารวะต่อกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน กินอาหารพร้อมหน้ากันทุกมื้อ ไม่ทะเลาะวิวาทกันเลย

จางกงอี่เกิด ค.ศ.578 (พ.ศ. 1121) ตาย ค.ศ.676 (พ.ศ. 1219) อายุได้ 98-99 ปี

พระเจ้าจักรพรรดิถังเกาจาง (ค.ศ. 628-683/พ.ศ. 1171-1226) พร้อมพระมเหสีบูเซ็กเทียนได้เสด็จเยี่ยมจางกงอี่ และรับสั่งถามถึงวิธีการปกครองครอบครัวใหญ่ จงกงอี่เขียนหนังสือถวายเป็นร้อยคำ หัวข้อคือ เหริน = ชันติ (ความอดกลั้น) ดังตัวอย่างว่า

“จะอดกลั้นในเรื่องที่ใครๆ อดกลั้นมิได้

จะให้ภัยในเรื่องที่คนอื่นให้อภัยมิได้

จะประนามเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก

จะรวมหอมเรื่องเล็กให้สลาย – เลิกแล้วต่อกัน

พ่อลูกหากไม่อดกลั้นต่อกัน – ความรักกตัญญูย่อมสลายสิ้น

พี่น้องหากไม่อดกลั้นต่อกัน – คนนอกย่อมระรานง่าย”

พระเจ้าจักรพรรดิทรงพระอักษรด้วยลายพระหัตถ์มอบให้ตระกูลจาง (จู) ว่า “ไปเहरินถาง = ร้อยขันติธรรม” มอบไว้ที่ศาลบรรพบุรุษของตระกูลจาง

*จากนิตยสารศิลปากร ปีที่ 54, ฉบับที่ 2)

ร้อยชั้นดิฐธรรม

โถวาทของจางกงอี*

ยามเช้าก็อดกลั้น	ยามเย็นก็อดกลั้น
ยามอัปายาก็อดกลั้น	ยามถูกหมิ่นก็อดกลั้น
ยามทุกข์ยากก็อดกลั้น	ยามเจ็บปวดก็อดกลั้น
ยามหิวโหยก็อดกลั้น	ยามหนาวเหน็บก็อดกลั้น
ยามถูกหลอกก็อดกลั้น	ยามโกรธแค้นก็อดกลั้น
ยามขัดแย้งก็อดกลั้น	แม้ยามเห็นพ้องก็ยังคงอดกลั้น
● พ่อลูกหากไม่อดกลั้นต่อกัน	ความรักกตัญญูย่อมสลายสิ้น
พี่น้องหากไม่อดกลั้นต่อกัน	คนนอกย่อมมระรานง่าย
พี่สะใภ้้องสะใภ้หากไม่อดกลั้นต่อกัน	มักยื้อแย่งคิดแยกกัน
แม่สามีลูกสะใภ้หากไม่อดกลั้นต่อกัน	ความรักห้วงใยย่อมขาดหาย
สามีภรรยาหากไม่อดกลั้นต่อกัน	ชีวิตย่อมมีแต่ปากเสียง
มิตรสหายหากไม่อดกลั้นต่อกัน	ความบาดหมางแคลงใจมักเกิด
● ความอดกลั้นเป็นสมบัติของผู้ดี	ความอดกลั้นเป็นความใจกว้างของ
ผู้ยิ่งใหญ่
● หากมีความอดกลั้น	ยามร้อนก็ยิ่งสบาย
หากมีความอดกลั้น	ยามหนาวก็ยิ่งอุ่น
หากมีความอดกลั้น	แม้ขากไร้ก็ยิ่งผาสุก
หากมีความอดกลั้น	แม้มีอายุก็ยิ่งยืนยาว

- ขณะอดกลิ่นให้ทำหน้ายิ้มโง่ๆ อดกลิ่นแล้วจะรู้เองว่าควรแก้ไขอันใด
- แม้มีใครเยาะเย้ยยังต้องอดทนต่อ อย่าฟังเพียงใครทักท้วงก็ถอดใจ
- ความอดกลิ่น คนเขลาเท่านั้นชอบเย้ยหยัน
- ความอดกลิ่น เทวดาเบื้องบนชอบเทิดทูน
- หากเรายังไม่คิดจะอดกลิ่นกับใคร แล้วใครจะมาคิดอดกลิ่นกับเรา
- อดกลิ่นมีมากนับร้อยเราไม่หวั่น หวั่นเพียงแม้หนึ่งเดียวหามีไม่
- หากสิ้นไร้ซึ่งความอดกลิ่น โชคลาภนับร้อยแม้มีก็สลาย
- หากมีเพียงหนึ่งความอดกลิ่น เลวร้ายนับหมื่นถึงมีก็มลาย

โอวาทประจำตระกูลของท่านจู่เหวินกิง (จางกงอี้)*

- กษัตริย์ผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อขุนนางด้วยเมตตาธรรม
- ขุนนางผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อกษัตริย์ด้วยความจงรักภักดี
- บิดาผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อบุตรธิดาด้วยความรัก
- บุตรธิดาผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อบิดา มารดาด้วยความกตัญญูกตเวที
- พี่ผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อน้องด้วยความรักใคร่เอ็นดู
- น้องผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อพี่ด้วยความเคารพคารวะ
- สามียผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อภริยาด้วยความสุภาพอ่อนโยน
- ภริยาผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อสามีด้วยความอ่อนน้อมนุ่มนวล
- ศิษย์ผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อครูอาจารย์ตามระเบียบจารีตประเพณี
- ผู้ประเสริฐคบมิตร ฟังซื่อสัตย์สุจริต
- เมื่อพบปะผู้อาวุโส ฟังให้ความเคารพคารวะ
- เมื่อพบปะผู้อ่อนวัย ฟังให้ความรักความปรานี
- สำหรับบุคคลผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ถึงแม้ว่าจะอ่อนวัยกว่าเรา ก็ฟังให้ความเคารพ
- สำหรับคนถ่อย คนพาล ถึงแม้ว่าจะมีวัยวุฒิอาวุโสกว่าเรา ก็ฟังเห็นห่างให้ไกลเสีย

*อาจารย์ประพฤทธิ์ ศุภรัตน์เมธี แห่งมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ แปลจากต้นฉบับภาษาจีน ซึ่งจัดพิมพ์โดยสหพันธ์ตระกูลจู่แห่งโลก

- จงระมัดระวังที่จะไม่กล่าวขวิญถึงจุดด้อยจุดบกพร่องของผู้อื่น
- จงละเว้นที่จะโอ้อวดความดีความเด่นของตนเอง
- สำหรับศัตรูคู่อาฆาต ขอให้ปรองดองกันโดยอาศัยความชอบธรรม
- สำหรับผู้ที่ผูกใจเจ็บขอให้ปฏิบัติต่อเขาอย่างเที่ยงธรรม
- จงสุขภาพสบายใจได้ในทุกสภาวะ
- เมื่อบุคคลอื่นผิดเล็กผิดน้อย จงอย่าได้ถือสาหาความ
- เมื่อบุคคลอื่นผิดอย่างมหันต์ จงแจกแจงด้วยเหตุด้วยผล
- จงอย่าได้เห็นว่าเป็นความดิงามเพียงเล็กน้อย จึงงดเว้นไม่กระทำ
- จงอย่าได้เห็นว่าเป็นความชั่วเล็กน้อย จึงกระทำ
- เมื่อบุคคลอื่นมีความชั่วความเลว ขอให้ปกปิดเสีย

บทที่ 2

การแพทย์ 3 ยุค

กาลเวลา

มีหลักฐานน่าเชื่อว่า

- (1) Bing Bang คือจุดกำเนิดของสากลจักรวาล เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 13,000 ล้านปีมาแล้ว
- (2) ระบบสุริยจักรวาลอายุประมาณ 4,568 ล้านปี
- (3) มนุษย์ปัจจุบัน Homo sapiens เพิ่งปรากฏบนโลกมนุษย์เพียง 200,000 ปีที่ผ่านมา และทำการเกษตร รวมทั้งสร้างครอบครัว – ชุมชน ประมาณ 10,000 ปีมานี้เอง

ปรากฏการณ์

มนุษย์เฝ้าสังเกตปรากฏการณ์ชีวิตและปรากฏการณ์ธรรมชาติ พบว่า ล้วนแต่มี “รูปแบบ” (pattern / patternicity) เช่น วงจรชีวิตเกิด – แก่ – เจ็บ – ตาย วงจรฤดูกาลมีฤดูร้อน – ฤดูฝน – ฤดูหนาว

ยุคแรกเมื่อไม่สามารถอธิบายได้เพราะข้อจำกัดทางความรู้ มนุษย์จึงเชื่อว่ารูปแบบเหล่านี้จะเกิดจาก “ผู้กระทำ” (agent / agenicity) ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ

ในเรื่องเกิด – แก่ – เจ็บ – ตายก็เช่นกัน น่าจะมีสิ่งที่มีอำนาจสูงสุดบันดาลให้เป็นไป หากสวดอ่อนวอนหรือบูชาด้วยสิ่งที่มีอำนาจสูงสุดพอใจก็น่า

จะบันดลไปในทางที่มนุษย์ประสงคไ้ได้ แต่ก็ต้องมี “คนกลาง” ช่วยสื่อระหว่าง
มนุษย์กับสิ่งที่มีอำนาจสูงสูดนั้น คนกลางก็คือหมอผีนั่นเอง

การแพทย์ในยุคโบราณของทุกอารยธรรมจึงกำเนิดขึ้นมด้วยความเชื่อ
หลักเช่นนี้

การแพทย์ปุราณะ (Primitive Medicine)

สิ่งที่มีอำนาจสูงสูด (Supra-human power)

คนกลาง (พ่อมด, หมอผี, เจ้าทรง ฯลฯ)

- สวดมนต์อ้อนวอน

- บูชา (ยัญ)

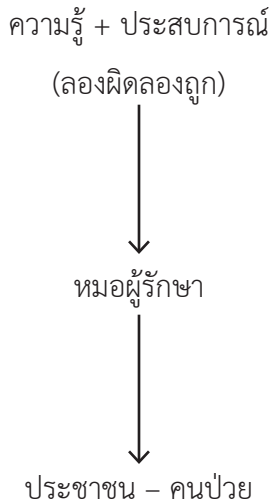
ประชาชน – คนป่วย

แม้ในยุคปัจจุบัน เราก็ยังเห็นพิธีกรรมอันเกี่ยวเหงกับสุขภาพ-โรค-โรค
ระบาด ส่วนการสวดมนต์เพื่อให้สุขภาพดีหายป่วย หรือไปสู่อสุคติก็ยังมีให้เห็น
แพทย์จึงควรทำความเข้าใจกับความเชื่อและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ไม่
ควรดูถูกดูแคลนว่าไม่เป็นวิทยาศาสตร์ เพราะการแพทย์นั้นเป็นทั้งศาสตร์และ
ศิลป์ กำลังใจของผู้ป่วยและญาติมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของ
ผลการรักษา

ประสบการณ์

เมื่อประมาณ 4-5 พันปีมานี้ เกิดอารยธรรมตามลุ่มน้ำใหญ่ทั่วโลกโดยเฉพาะแถบตะวันออกกลาง เอเชีย และยุโรป คนเหล่านี้จดจำประสบการณ์และสร้างระบบความรู้จากการลองถูกลองผิด (trials-and-errors) เกิดเป็นระบบการแพทย์ที่วางรากฐานอยู่บนประสบการณ์ของหมอเป็นสำคัญ

การแพทย์แบบแผน (Traditional Medicine)

ก. การแพทย์แบบแผนอียิปต์ (Traditional Egyptian Medicine) ซึ่งปรากฏบันทึกอยู่บนกระดาษปาปิรัส (papyrus record) หมออียิปต์ยุคแบบแผนแบ่งโรคตามความสามารถในการรักษาของหมอไว้เป็น 3 ประเภทคือ

- (1) โรคที่ฉันมั่นใจเต็มที่ว่ารักษาได้
- (2) โรคที่ฉันไม่มั่นใจเต็มที่แต่จะพยายามรักษา
- (3) โรคที่ฉันไม่มีความรู้ที่จะรักษา

แพทย์แผนปัจจุบันควรยึดหลักแยกโรคดังกล่าวจึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยอย่างแท้จริง กล่าวคือ ตัดสินใจบนความเชื่อมั่นในความสามารถของแพทย์ แต่ยึดประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นหลัก

ข. การแพทย์แบบแผนของกรีก มีการพัฒนาในระยะแรกแล้วหยุดชะงักในช่วงยุคมืดของยุโรป ต่อเมื่อเข้าสู่ยุคแห่งความรู้และวิชาการ การแพทย์แบบแผนของกรีก และยุโรปจึงปรับตัวด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จนก้าวหน้ามาเป็นการแพทย์แผนปัจจุบัน (Modern Medicine)

อย่างไรก็ดี หลักจริยธรรมสำหรับแพทย์ซึ่งกำหนดไว้ตั้งแต่ยุคการแพทย์แบบแผนของกรีกก็ยังใช้กันอยู่และเป็นจุดเริ่มให้วิวัฒนาการต่อมา เช่น คำปฏิญาณตนฮิปโปเครติส (Hippocratic Oath) สำหรับผู้ที่เพิ่งสำเร็จวิชาแพทย์และเตรียมตนเพื่อรักษาผู้ป่วยต่อไป ก็ยังเป็นต้นเค้าสำหรับหลักจริยธรรมของแพทย์ในยุโรป-อเมริกา และที่อื่น

แอสคลีปิอาเดส (Asclepiades) เป็นแพทย์ชาวกรีก (124 หรือ 129-40 ก่อน คศ.) ได้เสนอหลักการรักษาโรคไว้ว่า

1. Cito = fast = เร็ว
2. Tuto = safe = ปลอดภัย
3. Jucunde = agreeable = เห็นพ้องต้องกัน (ระหว่างหมอ – ผู้ป่วย และญาติหรือผู้ปกครอง)

หลักทั้งสามยังใช้ได้ดีในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤติหรือฉุกเฉิน

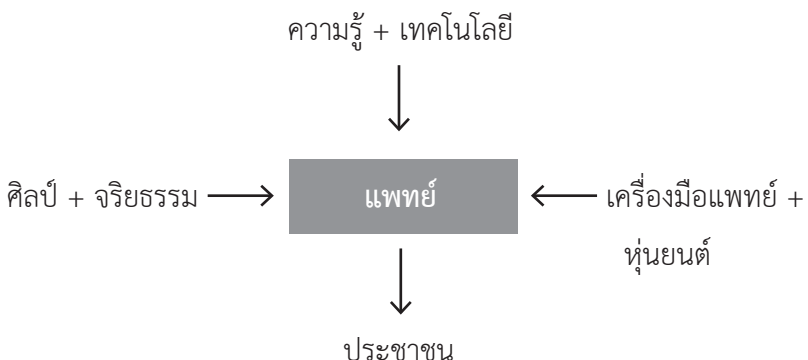
ค. การแพทย์แบบแผนของจีน (Traditional Chinese Medicine = TMC) ได้เริ่มมาประมาณ 2,900 ปีก่อน ค.ศ. คือราว 5 พันปีมาแล้ว ได้พัฒนา มา 3 สาขา คือ การฝังเข็ม สมุนไพร และการนวด ในระยะหลังรัฐบาลจีน ได้นำเอากระบวนการทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์เข้าไป พัฒนาการแพทย์แผนจีน จนเป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกประเทศ

กระบวนการพัฒนาการแพทย์แบบแผนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการแพทย์แผนปัจจุบันมีที่มาจากหลายแหล่ง และยังมี การวิจัยและพัฒนา กันอย่างต่อเนื่อง

วิชาการ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าพื้นฐานของการแพทย์แผนปัจจุบัน (Modern Medicine) ก็มาจากการแพทย์แบบแผนเป็นส่วนสำคัญ โรคและการรักษา โรคมิได้พึ่งพา “อำนาจเหนือธรรมชาติ” หรือ “ประสบการณ์ส่วนตัวของ หมอ” อีกต่อไป แต่เป็นกระบวนการที่มอบความน่าเชื่อถือไว้ที่ระเบียบวิธีทาง วิทยาศาสตร์ซึ่งมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในช่วง 3-4 ร้อยปีมานี้

การแพทย์แผนปัจจุบัน (Modern Medicine)

ข้อควรคิด

1. ไม่ว่าวิทยาศาสตร์จะพัฒนาไปไกลขนาดไหนก็ตาม ความสำเร็จในการรักษาผู้ป่วยก็ยังคงต้องพึ่งพาศิลป์และจริยธรรมของแพทย์เป็นสำคัญ ศิลป์และจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยในฐานะ “คนๆ หนึ่ง” ที่มีชีวิตและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ในลักษณะใดก็ตาม
2. “First of all, do no harm.” “เหนืออื่นใด กระบวนการรักษาต้องแน่ใจว่าไม่นำอันตรายมาสู่ผู้ป่วย” อันตรายทั้งร่างกายและจิตใจ อันตรายต่อฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ป่วย
3. เครื่องมือและหุ่นยนต์อาจถูกออกแบบให้ทำงานได้อย่างแม่นยำ แต่เครื่องมือและหุ่นยนต์ไม่มีจิตใจ เมื่อไม่มีจิตใจก็ขาดความเข้าใจและความเห็นใจ แพทย์ที่เป็นคนสมบูรณ์จึงปฏิบัติหน้าที่ด้านศิลป์และจริยธรรมได้ดี กล่าวคือ เป็นคุณหมอคนดีมีน้ำใจ

บทที่ 3

คุณหมอที่รัก

คำว่า “หมอ” พจนานุกรมนักเรียน ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2559) ให้ความหมายไว้ว่า

- (1) ผู้ตรวจรักษาโรค เช่น หมอพื้น หมอเด็ก หมอตำแย
- (2) ผู้รู้, ผู้ชำนาญ เช่น หมอดู หมองู หมอนวด
- (3) สรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้เรียกผู้ชาย เช่น หมอนี้ชี้ไม้

อย่างไรก็ดีสำหรับชาวบ้านแล้ว เขาเรียกผู้ที่อยู่ในวงการแพทย์และสาธารณสุขว่า “หมอ” ทั้งนี้ ไม่ว่าจะแพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ เภสัชกร ฯลฯ

หัวใจของอาชีพหมอคือความเชื่อมั่น

1. ความเชื่อในตัวเอง : ต้องไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป หากมากเกินไปก็จะลืมหัด หากน้อยเกินไปก็ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจนไม่สามารถรักษาใครได้

ความเชื่อมั่นในวิชาความรู้สำคัญมาก ความรู้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลาจึงต้องขวนขวายหาความรู้และทักษะใหม่ๆ จะโดยการศึกษาเรียนรู้เอง หรือเข้ารับการศึกษาอบรมต่อเนื่องเป็นระยะ

2. ความเชื่อมั่นในหมู่คณะ : มีผู้เปรียบหมู่คณะหมอเสมือนหมู่คณะสงฆ์ ต้องสามัคคีกัน ให้เกียรติกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่อิจฉาริษยาใคร ใครเก่ง

ใครดีก็ควรยกย่องเขาด้วยความบริสุทธิ์ใจ ถ้าหมอบุคคลปฏิบัติเช่นนี้ได้ ย่อมเกิดประโยชน์เกื้อกูลกันและกัน

3. ความเชื่อมั่นที่สาธารณชนพึงมีต่อหมอ : สิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว คือหมอบต้องฝึกฝนตนเองให้ทันสมัยทางวิชาการอยู่เสมอ หมอบต้องสามัคคีกันในหมู่คณะ และหมอบต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในจริยธรรมวิชาชีพแพทย์อย่างเคร่งครัด

ทำเช่นนี้ได้แล้ว ผู้คนก็จะศรัทธา ยกย่องและมอบความไว้วางใจแก่หมอ

ศาสตร์และศิลป์

หมอบต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการประกอบวิชาชีพ

ศาสตร์คือความรู้ในวิชาชีพซึ่งครอบคลุมและทันสมัย รวมทั้งศาสตร์ในสาขาอื่นที่เกี่ยวกับสุขภาพและโรคร้ายไข้เจ็บของประชาชน

ศิลป์นั้นหมายรวมทั้งความมีคุณธรรมจริยธรรมของหมอบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และมีศิลปะในการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ รวมทั้งการสื่อสารกับประชาชนและสื่อมวลชนได้ด้วย

ธรรมะของพระโพธิสัตว์สำหรับคนทำงานทั่วไป

หมอบควรปฏิบัติตามธรรมะสำหรับพระโพธิสัตว์ซึ่งเป็นธรรมะสากลสำหรับคนทำงานทุกตำแหน่งอาชีพ รวมทั้งหมอบด้วย ดังนี้

1. สุทธิ คือ มีความบริสุทธิ์ใจเป็นที่ตั้ง
2. ปัญญา คือ ทำงานอย่างผู้รู้จริง ด้วยสติปัญญาเต็มเปี่ยมอยู่ตลอดเวลา

เวลา

3. เมตตา คือ ความรัก ความเอื้ออาทรต่อผู้ป่วยและผู้ที่มาพบเห็น ทั้งหลายทั้งสิ้น

4. ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้นต่องานหนักและต่ออารมณ์โกรธ- อารมณ์เสีย ของทั้งตนเองและผู้อื่น

พรหมวิหารธรรม

พรหมวิหารธรรมเป็นธรรมะเพื่อวางแนวทางการปฏิบัติต่อผู้อื่นและ ต่อส่วนรวม

1. เมตตา หมายถึง ในภาวะปกติ หมอต้องฝึกใจให้มีความรักต่อ สรรพชีวิต บรรณาให้ทุกคนมีความสุข

2. กรุณา หมายถึง ในยามที่เขาไม่ทุกข์ มีโรคร้าย หมอต้องพยายามอย่าง สุดความสามารถเพื่อให้เขาพ้นทุกข์ พ้นโรค พ้นภัย พ้นพุงกลับไปสู่ภาวะปกติอีก ครั้ง รวมทั้งการป้องกันมิให้เขากลับมาสู่ภาวะทุกข์-โรค-ภัยอีก

3. มุทิตา หมายถึง ในภาวะที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ งามๆ ในชีวิตเขา หมอ ต้องฝึกใจให้พลอยยินดีไปกับเขาด้วย และต้องช่วยต่อไปอีกกว่าให้เขาได้รับสิ่ง ดีๆ งามๆ มากขึ้นไปอีก

4. อุเบกขา หมายถึง ในภาวะที่เขาทำผิดหรือประสบผลร้ายอันหลีกเลี่ยง มิได้ คือได้ช่วยเหลืออย่างเต็มที่แล้ว ก็ต้องยึดหลักธรรมตา-ธรรมชาติ ปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์และยอมรับผลแห่งกฎเกณฑ์นั้นๆ เพื่อให้สังคมส่วนใหญ่อยู่ ต่อไปได้

ครองตน-ครองคน-ครองงาน

หมอต้อพร้อมที่จะครองตน ครองคน และครองงาน เพื่อให้การปฏิบัติ ตามหน้าที่ได้ผลดี และเกิดความสบายกายสบายใจของทุกฝ่าย

ก. การครองตน มีองค์ประกอบ 4 ประการ

(1) ทมะ คือการฝึกใจตนเองอยู่เสมอ เริ่มต้นด้วยการฝึกการลดละกิเลส อันมีโลภ โกรธ หลง ฝึกใจให้เกิดโพธิสัตว์ธรรม และพรหมวิหารธรรม ดังกล่าว แล้วข้างต้น

(2) ลดอ้ตตาของหมอลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือให้หมดไป หากหมอ มีอ้ตตามากเท่าไร หมอก็จะเรียนรู้ได้น้อยลงเท่านั้น

ยิ่งหมอมีอ้ตตามากเท่าไร หมอก็จะมีเพื่อนหรือกัลยาณมิตรน้อย ลงเท่านั้น

อ้ตตาเหลือน้อยเท่าไร เรียนรู้ได้มากเท่านั้น

อ้ตตาเหลือน้อยเท่าไร มิตรแท้ก็มากขึ้นเท่านั้น

(3) หมอต้องเป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตัว สุภาพ สื่อสารกับผู้อื่นได้ เหมาะสมในทุกสภาวะ

(4) หมอต้องเปิดใจให้กว้าง เพื่อเรียนรู้สรรพสิ่งอยู่ตลอดเวลา จากทุก สถานการณ์และจากทุกคน

ข. การครองคน มีองค์ประกอบ 4 ประการ

(1) รู้-รัก-สามัคคี

รู้ : ทำความรู้จักกับเพื่อนร่วมงานให้ละเอียดลึกซึ้ง เพื่อเกิด ความเข้าใจและเห็นใจทุกคน

รัก : มองกันในแง่ดี ด้วยความเข้าใจ ด้วยความรักและศรัทธา

สามัคคี : ต้องเข้าใจว่าการงานจะสำเร็จลงได้ก็ด้วยความสามัคคี
พร้อมเพรียงของทุกฝ่าย

(2) มีน้ำใจเสมอ ให้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน

(3) มองโลกในแง่ดี มองคนในแง่ดี

(4) เปลี่ยนเพื่อนร่วมงานจาก“คนธรรมดา” ให้เป็น“เทวดา” ให้
เขาเก่งขึ้นและดีขึ้น ตามศักยภาพเต็มที่ของเขา

ค. การครองงาน มีองค์ประกอบ 4 ประการ

(1) มีฉันทะ คือ เห็นคุณค่า คุณประโยชน์ในงาน

(2) เรียนรู้ทุกขั้นตอนของงาน ตั้งแต่ต้นจนจบปลาย

(3) ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเสมอ

(4) ต้อง “คิด-สั่ง-และตรวจตรา” ให้ครบวงจรงาน จนงานแล้วเสร็จ

สมบูรณ์

บทที่ 4

ทศพิธเวชธรรม

ทศพิธเวชธรรม หมายถึง ธรรมสิบประการสำหรับคุณหมอ ประยุกต์มาจากทศพิธราชธรรม หรือธรรมสิบประการสำหรับผู้เป็นประมุข ทศพิธราชธรรม ประกอบด้วย

1. ทาน : การให้
2. ศีล : การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย
3. บริจาค : ความเสียสละ
4. อาชชวะ : ความซื่อตรง
5. มัททวะ : ความอ่อนโยน
6. ตบะ : การข่มกิเลส
7. อักโกธะ : ความไม่โกรธ
8. อวิหิงสา : ความไม่เบียดเบียน
9. ชันติ : ความอดทน
10. อวิโรธนะ : ความไม่คลาดจากธรรม

1. ทาน = การให้ หมายถึง การให้สิ่งของวัตถุภายนอกกาย ให้โดยมีผู้รับ ให้แล้วเกิดผลผูกพัน แต่เป็นการให้เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ และความสงบสุขแก่ผู้รับ และแก่ส่วนรวม

หมอจึงควรเป็นผู้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมอให้โดยไม่หวังผลตอบแทน จะเกิดความอึดใจทั้งผู้ให้และผู้รับ

2. ศิล : การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย

ศีล แปลว่าภาวะปกติ ไม่มีอะไรวุ่นวาย

การปฏิบัติตามศีลจะเกิดความปกติรอบด้านดังนี้

การรักษาศีลข้อ 1-2-3 จะทำให้เกิดความปกติทางกาย

การรักษาศีลข้อ 4 คือ ความปกติทางวาจา

การรักษาศีลข้อ 5 คือ การปฏิบัติให้ใจปกติ มีสติตลอดเวลา

หมอจึงควรถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ดังนี้

ศีลข้อ 1 : ไม่ทำร้ายร่างกาย ไม่ฆ่าชีวิตผู้อื่น

ศีลข้อ 2 : ไม่ลักขโมยทรัพย์สินผู้อื่น ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง

ศีลข้อ 3 : ไม่ประพฤตินอกใจในกาม ในลูกเมียเขา

ศีลข้อ 4 : ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ

ศีลข้อ 5 : ไม่เสพสุราหรือสิ่งเสพติดอื่น

3. บริจาค : ความเสียสละ

บริจาคเป็นความเสียสละ คือให้ทางจิตใจ ไม่ต้องมีผู้รับ ให้ในสิ่งที่ไม่ควร มีอยู่ในจิตใจ เช่น

- บริจาคกิเลส คือ โภภะ - โกรธ - หลง
- ขจัดสิ่งที่ถือว่าเป็นตัวกู - ของกู ออกไปจากจิตใจ
- ขจัดความเห็นแก่ตัว

หากหมอประพฤติได้ดังนี้ หมอจะกลายเป็นผู้เสียสละและทุ่มเทเพื่อผู้ป่วย และเพื่องานได้เต็มที่ ไปสู่ความหลุดพ้นโดยชอบทุกประการ ชีวิตและจิตใจของหมอจะเป็นอิสระ ไม่มีสิ่งใดมาพันธนาการได้อีก

4. อาชชวะ = ความซื่อตรง

อาชชวะ หมายถึง ความซื่อตรงทั้งคำพูดและการกระทำ

ซื่อตรงต่อตนเอง มีความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

ซื่อตรงต่อผู้อื่น เป็นคนเปิดเผยแก่กล้า

ซื่อตรงต่อหน้าที่ คือทำหน้าที่ให้ถูกต้อง – พอเพียง

5. มัททวะ = ความอ่อนโยน

มัททวะแบ่งเป็นความอ่อนโยนภายในและความอ่อนโยนภายนอก

ความอ่อนโยนภายใน คือความอ่อนโยนของจิตใจ เป็นจิตที่ได้ฝึกอบรม (ทมะ) ดีแล้ว เป็นจิตที่พร้อมจะปฏิบัติหน้าที่ (กัมมณียะ) และสามารถปฏิบัติธรรมให้สูงยิ่งขึ้นไป

ความอ่อนโยนภายนอก คือ อ่อนโยนต่อบุคคล ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสร้างสรรค์ความรัก ความสามัคคี

หมอจึงควรฝึกฝนจิตใจแห่งตนให้อ่อนโยน พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ ไม่เครียด แต่ผ่อนคลาย

หมอควรปฏิบัติต่อผู้ป่วยและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความถ่อมตัว สุภาพและอ่อนโยน หมอไม่บังควรแสดงอารมณ์หรือกิริยาวาจาที่หยาบกระด้างต่อผู้ใด โดยเฉพาะผู้ป่วย ซึ่งเป็นผู้ต้องการความเห็นใจและความเข้าใจเป็นที่สุดจากหมอ

6. ตบะ = การข่มกิเลส

ตบะ คือการใช้ธรรมะเป็นไฟอันศักดิ์สิทธิ์เพื่อเผากิเลสความชั่วทั้งปวง เพื่อเผาอุปสรรคทั้งปวง และเผาศัตรูคือความเห็นแก่ตัว

หากหมอมีธรรมะ หรือไฟศักดิ์สิทธิ์ เเผากิเลสความชั่วได้แล้ว หมอก็จะบังคับตัวเองได้และหมอจะทำงานที่ยากเพียงไรก็สำเร็จ

การข่มกิเลสหรือเผากิเลสแห่งตนได้ ต้องอาศัยธรรมะหลายข้อประสานกัน เช่น ปัญญา สมาธิ ขันติ วิริยะ เป็นต้น

7. อักโกธะ = ความไม่โกรธ

อักโกธะ คือ ความไม่กำเริบ หรือความไม่โกรธ

ความไม่โกรธจากภายใน คือ ไม่กลัดกลุ้มอยู่ภายในใจ

ความไม่โกรธจากภายนอก คือ ไม่ประทุษร้ายผู้อื่น

สาเหตุของความโกรธมีมากมาย หมอจึงควรระมัดระวังมิให้เหตุปัจจัยเกิดขึ้นในใจ จนควบคุมไม่อยู่กำเริบเป็นความโกรธ เป็นเหตุให้ทำร้ายตนเอง และที่สำคัญคือทำร้ายผู้อื่นโดยหมออาจจะมีหรือไม่มีเจตนาก็ได้

เหตุปัจจัยแห่งความโกรธ มีดังนี้

- (1) ไม่ได้สิ่งที่ถูกใจก็โกรธ
- (2) ได้สิ่งที่ไม่ถูกใจก็โกรธ
- (3) หวังมากเกินไป เมื่อไม่ได้ดังหวังก็โกรธ
- (4) ถือตัว ยกตัว เมื่อผู้อื่นไม่ช่วยยกก็โกรธ
- (5) ถูกขัด ถูกแย้ง เมื่อผู้อื่นไม่คล้อยตามก็โกรธ
- (6) หูเบา – ใจน้อย ทำให้โกรธง่าย

8. อวิหิงสา = ความไม่เบียดเบียน

มีภาษิตกล่าวไว้ว่า ความไม่เบียดเบียนนำความสุขมาให้

(1) ถ้าไม่เบียดเบียนตนเอง ตนเองก็มีความสุข

(2) ถ้าไม่เบียดเบียนผู้อื่น ผู้อื่นก็เป็นสุข

สุดท้ายถ้าทุกคนในโลกนี้ไม่เบียดเบียนกัน โลกนี้จะเต็มไปด้วยความสันติสุขที่ทุกคนเรียกหา

หมोजึงต้องไม่เบียดเบียนตนเอง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น เพราะหน้าที่ของหมอมีหน้าที่บำบัดโรค บำบัดภัย มีหน้าที่นำประโยชน์และความสุขมาสู่โลกนี้

9. ขันติ = ความอดทน

ขันติ แปลว่า ความอดทน อดทนได้ รอคอยได้

หมอยังต้องอดทน อดทนต่อปัญหาอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ป่วย อดทนต่อความไม่เข้าใจหรือความไม่ใส่ใจ อดทนต่อสิ่งที่คาดหวังมิได้เต็มที่ เมื่อหมอมีเจตนาดี มีความรู้ดี และได้ปฏิบัติทุกอย่างตามคุณภาพมาตรฐานแล้ว ความอดทนได้รอคอยได้ เพื่อเฝ้าคอยผลการบำบัดรักษาจึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ

ความใจร้อน ความเร่งร้อน การข้ามขั้นตอนปฏิบัติมิได้ช่วยให้เร็วขึ้นหรือดีขึ้น ตรงข้ามอาจเกิดผลร้ายผลเสียก็ได้

ความอดทนได้ รอคอยได้ โดยไม่ปล่อยปละละเลยก็เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จเช่นกัน

10. อวิโรธนะ = ความไม่คลาดจากธรรม

อวิโรธนะ หมายถึง ความไม่มีอะไรพิรุช ปฏิบัติตามครรลองแห่งธรรมครบทุกประการ อันได้แก่

- (1) ความถูกต้องในความคิดเห็น (สัมมาทิฐิ)
- (2) ความถูกต้องในการตั้งความปรารถนา (สัมมาสังกัปปะ)
- (3) ความถูกต้องในการพูดจา (สัมมาวาจา คือพูดความจริง พูดให้กำลังใจ พูดด้วยความไพเราะอ่อนหวาน และพูดสร้างสรรค์ให้เกิดความสามัคคี)
- (4) ความถูกต้องในการทำงาน (สัมมากัมมันตะ)
- (5) ความถูกต้องในการดำรงชีพ (สัมมาอาชีวะ ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ถูกกฎหมาย ถูกต้องตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมของแพทย์)
- (6) ความถูกต้องในความ پاکเพียร (สัมมาวายามะ)
 - ก. เพียรเล็ก ลด ละ ความประพฤติชั่ว
 - ข. เพียรประพฤติดี
- (7) ความถูกต้องในการมีสติควบคุมตนเอง (สัมมาสติ)
- (8) ความถูกต้องในการมีจิตที่มั่นคง (สัมมาสมาธิ)
- (9) ความถูกต้องในเรื่องวิชาความรู้ทั้งหลาย (สัมมาญาณะ)
- (10) ความถูกต้องในความหลุดพ้นจากกิเลสความทุกข์ทั้งปวง (สัมมาวิมุตติ)

ชีวิตหมอเป็นชีวิตที่มีคุณค่าสูงส่ง รับผิดชอบความมีสุขภาพดีของคนทั้งโลก ช่วยบำบัดรักษาเมื่อยามเขาเจ็บป่วย ช่วยฟื้นฟูวัยวะและร่างกายเมื่อเขา

หายป่วยหายไข้ เพื่อให้เขากลับไปใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ หากทางป้องกันมิให้เขา
ได้รับภัยอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง และส่งเสริมให้ผู้คนทั้งหลายปฏิบัติ
ตนเพื่อมีสุขภาพดี มีชีวิตยืนยาว

ชีวิตหมอจึงเป็นชีวิตที่มีคุณค่าสูงส่ง ควรที่หมอทุกคนจะได้ใส่ใจพัฒนา
ตนเอง ทั้งศาสตร์และศิลป์ ทั้งคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะจรรยาบรรณ
แพทย์ เพื่อให้หมอสามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและสมบูรณ์ เป็นที่เคารพศรัทธา
ของคนทั่วไป

บทที่ 5

หมอชีวก โโกมารภัจจ*

เมื่อครั้งพุทธกาล พระนครราชคฤห์เป็นเมืองหลวงของแคว้นมคธ ชาวเมืองได้พร้อมใจกันเลือก “นางสาลาวดี” เป็นโสเภณีประจำเมือง (= นครโสเภณี แปลว่า หญิงงามเมือง หรือ หญิงผู้ยังเมืองให้งาม)

ต่อมาตั้งครุฑและเมื่อคลอดเป็นเด็กชายก็ได้ไปทิ้งไว้ที่กองขยะ เจ้าชายอภัย (พระโอรสพระเจ้าพิมพิสาร) มาพบเข้า ตรัสถามมหาดเล็กว่า “ชีวิติ ภาณ = ยังมีชีวิตอยู่หรือ?” มหาดเล็กตอบว่า “ชีวก = ยังเป็นอยู่”

เจ้าชายอภัยจึงรับมาเลี้ยงไว้และให้ชื่อว่า “ชีวก โโกมารภัจจ = เด็กผู้ยังเป็นอยู่ อันเจ้าชายนำมาเลี้ยงไว้” เด็กชายชีวกเฉลียวฉลาด เมื่อเรียนจบศิลปวิทยา 18 แขนงในกรุงราชคฤห์แล้วจึงตัดสินใจไปเรียนวิชาการรักษาโรคที่สำนักตักกสิลา ตั้งอยู่ที่เมืองตักกสิลา เมืองหลวงของแคว้นคันธาระ อันเป็นที่รวมของแหล่งสรรพวิทยาการ เป็นศูนย์การเรียนของบรรดาพระกุมารและผู้มีทรัพย์ในสมัยนั้น

เมื่อเรียนจบเจ็ดปี อาจารย์บอกให้ชีวกถือเสียมเที่ยวเดินไปรอบเมืองตักกสิลาเป็นระยะทางอย่างน้อย 1 โยชน์ ให้มองหา – ชุดหาสิ่งใดหรือต้นไม้ใดที่นำมาประกอบยามิได้ ชีวกกุมารเดินทางจนครบ 1 โยชน์ จึงกลับมารายงานอาจารย์ว่าตนไม่สามารถหาสิ่งทีนำมาประกอบยามิได้ อาจารย์จึงให้ชีวกกุมารสำเร็จวิชาแพทยศาสตร์ เป็นหมอชีวกตั้งแต่นั้น

*หนังสือ “หมอชีวก โโกมารภัจจ” โดยทวี วรคุณ, พิมพ์ครั้งที่ 3, บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คจำกัด, มิถุนายน 2551

หมอซิวกเก่งเกล้าสามารถ รักษาโรคร้ายให้แก่ผู้ยากไร้และผู้มีทรัพย์ ได้
ถวายรักษาพระเจ้าพิมพิสารและพระราชวงศ์ จนมีพระบรมราชโองการโปรด
เกล้าฯ ให้เป็นหมอหลวง

พระเจ้าพิมพิสารนอกจากจะโปรดเกล้าฯ ให้หมอซิวกเป็นหมอหลวง
แล้ว ยังโปรดให้หมอซิวกถวายรักษาพระพุทธรูปเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย
ด้วย หมอซิวกได้พิจารณาตนเป็นพุทธานุภาพพระพุทธรูป-พระธรรม-พระสงฆ์
เป็นที่พึ่งที่เคารพบูชา และได้ถวายรักษาพระพุทธรูปอย่างใกล้ชิด ดังเช่น

(1) หมอซิวกถวายพระโอสถขับถ่ายแต่พระพุทธรูปเจ้า และได้ทูลขอพระ
พุทธานุญาตให้พระภิกษุสงฆ์สามารถรับผ้าที่มีผู้นำมาถวายได้ (= คหบดีจิวร)
นอกเหนือจากเดิมที่กำหนดให้สงฆ์ใช้ผ้าบังสุกุลเท่านั้น

ทรงมีพระพุทธานุญาตและรับสั่งว่า “ภิกษุใดปรารถนาถือแต่ผ้าบังสุกุล
จงถือผ้าบังสุกุลต่อไป ภิกษุใดปรารถนารับคหบดีจิวร จงรับคหบดีจิวรได้ แต่
ตถาคตสรรเสริญยินดีด้วยปัจจัยตามมีตามได้”

(2) หมอซิวก กราบทูลพระพุทธรูปเจ้าให้ทรงห้ามไม่ให้รับผู้เป็นโรค 5
ชนิด ได้อุปสมบท ได้แก่ โรคเรื้อน โรคฝี โรคกลาก โรคมอคร่อ (วันโรค)
และโรคลมบ้าหมู (หมอซิวกไปพบคนไข้ซึ่งบวชเพื่อรักษาโรค พอหายโรคแล้ว
ก็ขอสึกออกมาบวริโภคกามาต่อไป ตนเห็นว่าเช่นนี้ไม่บังควร ควรที่จะรักษา
ให้หายจากโรคแล้วจึงขอบวช) เมื่อพระพุทธรูปเจ้าประทานพุทธานุญาต
แล้วจึงเป็นธรรมเนียมว่าผู้ขอบวชต้องตอบให้ชัดเจนต่อพระสังฆกรรม
การอุปสมบทว่าตนไม่ได้เป็นโรคใดโรคหนึ่งในโรคทั้ง 5 นั้น

(3) หมอชีวกถวายการรักษาบาดแผลจากพระโลหิตที่ห้อขึ้นที่พระบาทของพระพุทธเจ้า เหตุเกิดเพราะพระเทวทัตคิดลอบปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า จึงกลิ้งหินก้อนใหญ่ให้หล่นทับที่เชิงเขาคิชฌกูฏ ระหว่างที่พระพุทธองค์เสด็จจงกรมอยู่

(4) หมอชีวกได้สร้างพระอารามที่ประทับถวายพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกที่สวนมะม่วงของตน ณ กรุงราชคฤห์ เรียกชื่อว่า “ชีวกัมพวัน” = สวนมะม่วงของหมอชีวกที่ได้ถวายเป็นพระอารามหรือวัด

(5) หมอชีวก กราบทูลถามพระพุทธเจ้าเรื่องคุณสมบัติของอุบาสก (+ อุบาสิกาด้วย)

พระพุทธเจ้าทรงตอบว่า (1) อุบาสกต้องเป็นผู้มีศีล คือ งดเว้นจากปาณาติบาต งดเว้นจากมุสาวาท และงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (2) อุบาสก (+ อุบาสิกา) ต้องชักชวนผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยศีลเช่นตน

(6) พระพุทธเจ้าทรงยกย่องหมอชีวกว่าหมอชีวกเป็นหนึ่งในบรรดาอุบาสกบริษัทที่ปลงใจเชื่อในพระรัตนตรัย ได้เห็นอมตะธรรมและทำให้แจ้งซึ่งอมตะธรรม ประกอบด้วยธรรม 6 ประการคือ

1. ความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า
2. ความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระธรรม
3. ความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระสงฆ์
4. มีอริยศีล

5. มีอริยญาณ

6. มีอริยวิมุตติ

(7) หมอซีวกเป็นผู้มีสติปัญญารอบคอบ เฉลียวฉลาด กล่าวใช้สติปัญญาของตนตัดสินใจในเรื่องที่จำต้องทำ มีประวัติการทำงานดีเด่นหลายเรื่อง เป็นผู้มักตั้งญญกตเวทีเป็นเลิศ ไม่ลี้มคุณ ไม่ละเลยการตอบแทนคุณต่อผู้มีคุณแก่ตน

บทที่ 6

หมอคง ถาวรเวช*

หมอคง ถาวรเวช เกิดเมื่อ พ.ศ. 2396

หมอคงเคยเป็นศิษย์ของพระยาประเสริฐรัฐศาสตร์อรัญ (หมอหนู วรกิจพิศาล) ซึ่งเป็นแพทย์ใหญ่ฝ่ายการแพทย์แผนไทยที่โรงศิริราชพยาบาลดังปรากฏข้อมูลดังต่อไปนี้

เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2431 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดโรงพยาบาลศิริราช โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้านั่งยาเธอ พระองค์เจ้าศรีเสาวภาคย์เป็นอธิบดีกรมพยาบาลและผู้จัดการโรงศิริราชพยาบาล

พระองค์เจ้าศรีเสาวภาคย์จึงเชิญพระยาประเสริฐรัฐศาสตร์อรัญ (หนู) มาเป็นแพทย์ใหญ่ โดยนำลูกศิษย์มาเป็นแพทย์รองสองคนคือ หมอคง และ หมอนิม

ถึง พ.ศ. 2433 มีพระบรมราชานุญาตให้ตั้งโรงเรียนสอนแพทย์ขึ้นเป็นครั้งแรก เรียกโรงเรียนแพทยากร มีนายแพทย์ยอร์ช บี. แมคฟาแลนด์ เป็นครูใหญ่ฝ่ายแพทย์ตะวันตก และหม่อมเจ้าเจ๊กทินกร เป็นครูใหญ่ฝ่ายแพทย์แผนไทย มีนักเรียนแพทย์รุ่นแรก 15 คน

*หนังสือ “บูรพาจารย์และผู้มีคุณูปการต่อการแพทย์แผนไทย” สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข โดย นพ.วิชัย โชควิวัฒน์ และพวก

ครั้นถึงปี พ.ศ. 2443 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เปลี่ยนชื่อโรงเรียนสอนแพทย์แห่งนี้ว่า โรงเรียนราชแพทยาลัย (Royal Medical College) มีความหมายว่าโรงเรียนแพทย์แห่งนี้เป็นโรงเรียนแพทย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

อย่างไรก็ดี การสอนวิชาการแพทย์แผนไทยถูกยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2458

หลังจากการก่อตั้งศิริราชพยาบาล กิจการของโรงพยาบาลได้รับความนิยมนมากขึ้น กรมพยาบาลจึงจัดตั้งโรงพยาบาลเพิ่มที่ปากคลองสาน ตั้งเป็นโรงพยาบาลคนเสียจริต และตั้งโรงพยาบาลสามัญที่ริมคลองหน้าวังบูรพาภิรมย์จึงให้ชื่อว่าโรงพยาบาลบูรพา และโรงพยาบาลอย่างฝรั่งที่ปากถนนสีลม ต่อถนนเจริญกรุง ให้ชื่อว่าโรงพยาบาลเทพศิรินทร์

ประมาณ พ.ศ. 2436 หมอคงได้ย้ายมาอยู่ที่โรงพยาบาลบูรพา และได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนประสารเวชสิทธิ ทำหน้าที่ทั้งเป็นหมอหลวง (รักษาในวังหลวง) หมอประจำโรงพยาบาล และหมอเฉลยศักดิ์ (รักษาชาวบ้าน)

หมอคงใช้วิชาความรู้แพทย์สมัยใหม่ผสมผสานกับความรู้ตามตำรับไทย ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาแต่เดิมปรับปรุงแผนการใช้ยารักษาคนไข้จนเกิดผลดี ทำให้หมอคงเป็นหมอที่มีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น

ต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์โดยลำดับจนเป็นพระยาพิศณุประสาทเวช

พ.ศ. 2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้หมอคงไปจัดการระงับโรคระบาดกาฬโรคแถบจังหวัดลพบุรีและนครราชสีมา

พระยาพิศณุประสาทเวชได้รวบรวมพระคัมภีร์แพทย์และเรียบเรียงขึ้นใหม่ เป็นการชำระคัมภีร์แพทย์ในหอพระสมุดวชิรญาณ รวมพิมพ์เผยแพร่

เมื่อ พ.ศ. 2450 ชื่อ “แพทยศาสตร์สงเคราะห์ฉบับหลวง” จัดเป็นตำราแพทย์ ที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดและได้รับความนิยมต่อเนื่องตลอดมา นอกจากนี้ท่าน ยังได้พิมพ์ตำราเรียนวิชาแพทย์ชื่อ “เวชศึกษา” พิมพ์เผยแพร่ปี พ.ศ. 2451 เพื่อใช้สอนนักเรียนแพทย์ในขณะนั้น

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาพิศณุ-
ประสาทเวช ได้มีโอกาสรับราชการเป็นแพทย์หลวงประจำพระองค์ และได้
รับพระราชทานนามสกุลให้เป็นต้นสกุล “ถาวรเวช”

ในหนังสือนครสงเคราะห์ประจำพุทธศักราช 2457 บันทึกไว้ว่า พระยา
พิศณุประสาทเวช เป็น **อำมาตย์โท** สังกัดกระทรวงมหาดไทย ถึงแก่อนิจกรรม
ด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2457 สิริรวมอายุได้ 61 ปี

แพทยาลังการ : คุณธรรมสำหรับแพทย์

แพทยาลังการคือ หลักคุณธรรมสำหรับแพทย์ที่ท่านได้รวบรวมขึ้น
เผยแพร่ เป็นหลักในการครองตนและหลักการปฏิบัติของแพทย์ต่อผู้ป่วย
ที่ท่านเขียนขึ้นเมื่อร้อยปีก่อน แต่ก็ยังคงเป็นประโยชน์สำหรับแพทย์ในปัจจุบัน
มีทั้งสิ้น 12 ข้อ (ภาษาเดิมของหมอคง) ดังนี้

1. มีเมตตาต่อผู้ป่วย

ด้วยผู้ป่วยมีความทุกข์เวทนาคิดหวังที่จะเอาหมอเป็นที่พึ่ง หมอไปถึงก็
ดีใจอยากฟังคำอธิบายของหมอที่จะช่วยเป็นธุระชี้แจงอาการโรคของตน

ถ้าหมอนั้นเป็นผู้มีเมตตาปราณีให้ผู้ป่วยเป็นที่ชื่นชมยินดีแล้ว ความสุข
โสมนัสก็จะบังเกิดมีแก่ผู้ป่วย เป็นทางที่จะบรรเทาไข้ใจให้หมดหรือน้อยลงไป
ได้ และจะเชื่อฟังถ้อยคำของหมอผู้นั้นด้วย

2. ไม่เห็นแก่ลาภ

ถ้าหมอเป็นคนมีความโลภเห็นแก่ลาภ ไข้พอจะหายได้ในไม่ช้าวัน แกล้ง
หนองเหนียวไว้ให้หายช้า

หรือไข้เป็นอย่างไม่น่าตกอกตกใจ ก็บอกไปเสียอย่างหนึ่ง เพื่อให้เจ้าของ
ไข้ตกใจ

หรือคิดอุบาย แต่จะได้ค่ายา ค่าป่วยการให้มากด้วยประการใดๆ

เล่าห์ประการหนึ่งว่าจะทำนาค้ำขายบนหลังผู้ป่วย เอามั่งมีเสียทีเดียว
ไม่คิดเผื่อที่จะให้ความสุขแก่เพื่อนบ้านฐานถิ่น ฉะนั้นแล้วใครเล่าจะเคารพ
นับถือ

เพราะฉะนั้น หมอจึงควรเป็นคนไม่เห็นแก่ลาภ

3. ไม่เป็นคนโอ้อวด

ผู้ที่แสดงถ้อยคำโอ้อวดให้เกินกว่าความรู้ของตนเขาเรียกว่าเป็น
หมอซากปุ ย่อมเป็นข้อหมิ่นประมาทของคนทั้งหลาย

4. ไม่ปิดบังความเขลาของตนไว้

ถ้าไปพบปะคนไข้ที่ตนไม่เคยรักษา หรือความรู้ของตนไม่เพียงพอที่จะ
รักษาได้ ก็พึงให้เจ้าของไข้เขารู้เสียแต่ต้นมือ เพื่อเขาจะได้ไปหาหมออื่นรักษา

ถ้าจะให้ดี ตนรู้ว่าใครรักษาได้ บอกแนะนำเขาด้วย

5. ไม่ปิดบังความดีของผู้อื่น

เมื่อได้ยินได้ฟังเขาสรรเสริญคุณวิชาของผู้อื่นควรทำอภัยชัยชื่นชม
สรรเสริญตาม

เมื่อผู้นั้นทราบอภัยของเราดังนี้ ย่อมมีจิตรักใคร่ จะเป็นมิตรกับ
เราบ้าง

6. ไม่หวังกันลาภผู้อื่น

เมื่อตนเป็นหมอไปรักษาไข้ เห็นแล้วว่าแต่ลำพังผู้เดียวจะทำการไม่ถนัด
ควรหาผู้อื่นที่มีความรู้มาช่วย เช่นตนเป็นหมอยาจะต้องหาหมอนวดมาอีกทาง
หนึ่ง แต่ครั้งจะให้ไปเป็นเช่นนั้นก็กลัวว่าลาภที่ตนจะได้นั้นต้องแบ่งส่วนให้ผู้อื่นไป
เสีย นี่เป็นข้อที่ทำอันตรายให้แก่คนไข้

หมอไม่ควรคิดเช่นนั้น

7. ไม่ลู่อำนาจและอคติทั้ง 4

ฉันทาคติ คือ ความรักใคร่พอใจ

โทสาคติ คือ ความโกรธ

ภยาคติ คือ ความกลัว

โมหาคติ คือ ความหลง

8. ไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม

ลาภผลที่จะได้หรือไม่ได้ไม่มีก็ดี

ความนิทานา ความสรรเสริญก็ดี

มีศักดิ์ศรีก็ดี หรือปราศจากศักดิ์ศรีก็ดี

ความทุกข์ความสุขเหล่านี้มาถึงตน ก็ให้มีอภัยหนักแน่น มัธยัสถ์
เป็นปานกลาง ไม่ทำความกระวนกระวาย ขวนขวาย ยินดียินร้ายเดือดร้อน
รำคาญ

9. มีฮีโร่ออตตัมปะ

ละอายสะดุ้งกลัวต่อบาป

ละเว้นจากวิหิงสาพยาบาท อาฆาตเวรต่อบุคคลอื่น

10. ไม่เป็นคนเกียจคร้านและมั่งง่าย

ตั้งใจอุทิศสละทำการรักษาพยาบาลไข้โดยเต็มกำลัง ใช้ปัญญาพินิจพิจารณาโดยถี่ถ้วน

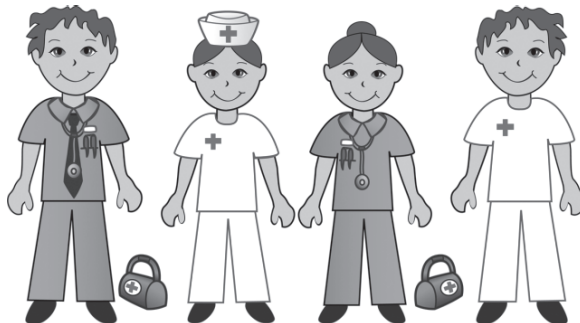
สิ่งที่ยังไม่รู้ก็หมั่นศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ใส่ตน

11. มีโยนิโสমনะสติกการ

- ตริตรองในใจให้แยบคาย
- จะตรวจอาการโรคก็ตรวจด้วยความพินิจพิเคราะห์เหตุผลโดยรอบ

12. ไม่เป็นคนมีสันดานประกอบด้วยความมัวเมา เป็นต้นว่า

- เสพสุรา
- สุกัญชายาฝิ่น
- ระวังหลงไปในการพนันต่างๆ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

พระราชประวัติ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ประสูติใน
พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2434

ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 69 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว (ร.5) และองค์ที่ 7 ในสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

ทรงเป็นพระราชบิดาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
(ร.8) และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (ร.9)

ทรงได้รับการศึกษาในสาขาสาธารณสุขและสาขาแพทยศาสตร์จาก
มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา

หลังจากทรงสำเร็จการศึกษาวิชาแพทย์ เสด็จกลับประเทศไทย ถึงท่าเรือ
วัดพระยาไกรเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2471 (สมัยนั้นวันที่ 1 เมษายน คือ
วันขึ้นศกใหม่)

เดือนเมษายน พ.ศ. 2472 เสด็จไปที่เชียงใหม่ ประทับที่บ้านของ
นายแพทย์อี.ซี.คอร์ท ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ทรงปฏิบัติหน้าที่

* หนังสือ "วันมหิดล 24 กันยายน" จัดพิมพ์โดยโรงพยาบาลขอนแก่น 1 กันยายน 2547

แพทย์ประจำบ้านในโรงพยาบาลแห่งนี้อยู่เพียงสามสัปดาห์ (1-18 พฤษภาคม พ.ศ. 2472) ด้วยพระจริยวัตรอันงดงาม ไม่ถือพระองค์ ชาวเชียงใหม่จึงเรียกขานพระองค์ว่า “หมอเจ้าฟ้า”

หลังจากเสด็จกลับถึงกรุงเทพฯ และก่อนเสด็จกลับเชียงใหม่ ทรงพระประชวรอยู่นาน 4 เดือน ก็สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2472 ที่วังสระปทุม รวมพระชนมายุ 37 ปี 8 เดือน 23 วัน

พระราชกรณียกิจโดยย่อ

1. ทรงเป็นผู้แทนรัฐบาลสยาม ทำความตกลงกับมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ในการปรับปรุงการศึกษาแพทย์ของสยาม
2. ประทานทุนการศึกษาด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้แพทย์และพยาบาล
3. ประทานทุนสร้างตึกมหิตลบำเพ็ญ
4. ทรงซื้อโรงเรียนกุลสตรีวังหลัง (ซึ่งย้ายไปตั้งที่ใหม่แล้ว) และประทานเงินซ่อมแซมให้เป็นโรงเรียนพยาบาล และที่พักรักษาพยาบาลศิริราช
5. ประทานเงินสำหรับจ้างพยาบาลชาวต่างประเทศมาช่วยสอนและปรับปรุงโรงเรียนพยาบาล
6. ประทานเงินตั้งกองทุนสอนและค้นคว้า
7. ประทานเงินแก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาอาจารย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ และจัดตั้งกองทุน “พระราชมรดก”
8. ทรงหาทุนสำหรับศิริราชเพื่อสร้างอาคารหอพัก
9. พระราชกรณียกิจในการปรับปรุงโรงพยาบาลอื่นๆ เช่น โรงพยาบาลวชิรพยาบาล โรงพยาบาลแมคคอร์มิค โรงพยาบาลสงขลา

10. พระราชกรณียกิจในการปรับปรุงการสาธารณสุข
11. พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับวิชาแพทย์และวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น
 - ทรงสนับสนุนให้รับนิสิตแพทย์หญิง
 - ทรงให้ทุนการศึกษาทันตแพทย์
12. พระราชกรณียกิจต่อการศึกษาวิชาอื่นๆ
 - ประทานทุนให้โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยจ้างครูชาวต่างประเทศ
 - ประทานทุนให้กรมประมงส่งคนไปเรียนวิชาประมง 3 คน

พระราชปณิธาน : จากบทสัมภาษณ์ที่ทรงประทานสัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ The New York Times เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2459 ระหว่างทรงศึกษาวิชาแพทย์ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

“แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่มีโอกาสขึ้นครองราชย์ แต่นั่นก็ได้เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้ากังวลใจ เพราะความมุ่งมั่นของข้าพเจ้าคือ การดำรงชีพอยู่อย่างทรงคุณค่า

ข้าพเจ้าอาจมีชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบาย สมพระเกียรติในฐานะพระอนุชาของพระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าสมควรได้รับการยกย่องเพราะว่าข้าพเจ้าเป็นพระอนุชาของพระมหากษัตริย์เท่านั้น

หากข้าพเจ้าจะได้รับการยกย่องเชิดชู ข้าพเจ้าก็หวังว่าจะเป็นเพราะเกียรติของข้าพเจ้าเอง นั่นคือ การอุทิศตนเพื่อทำประโยชน์ให้กับประชาชนและบ้านเมืองสยาม”

สวรรคต วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2472 พระชนมายุ 37 ปี 8 เดือน 23 วัน

คำราชสดุดี ศาสตราจารย์นายแพทย์ A.G.Ellis อดีตคณบดีคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล เป็นผู้มีโอกาสร่วมงานกับสมเด็จพระบรมราชชนกอยู่นานถึง 9 ปี ในระหว่างการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนวิชาแพทย์ ได้เขียนคำราชสดุดีถึงพระองค์ท่านดังนี้

“เราได้รับมรดก คือผลสำเร็จที่พระองค์ท่านทรงประกอบไว้ และเราได้รับ ความทรงจำอันประเสริฐในบุคคลซึ่งทรงลักษณะอันเป็นที่ดูดีมีใจแก่ ทั่วๆ คนที่ได้ทำการติดต่อกับพระองค์ท่าน

การที่พระองค์ท่านทรงอุบัติมาในโลกนี้นั้น ทำให้โลกนี้ดีขึ้นเป็นแน่แท้”

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงรับเป็นอาจารย์สอนนักเรียนแพทย์ในรุ่นแรกๆ และได้ประทานพระราโชวาทในโอกาสต่างๆ ทั้งแก่นักเรียนแพทย์และนักเรียนทุนส่วนพระองค์

พระราโชวาทเหล่านี้ได้รับการเผยแพร่และอ้างถึงมาแล้ว ด้วยคุณค่าที่แพทย์รุ่นหลังควรจักได้ศึกษาใคร่ครวญและนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเอง ต่อผู้ป่วย และต่อประเทศชาติบ้านเมือง จึงเห็นควรให้นำมาจดจารให้ปรากฏในที่นี้ด้วย

1. ฉันไม่ต้องการให้พวกเธอมีความรู้ทางการแพทย์อย่างเดียว

ฉันต้องการให้พวกเธอเป็นบุคคลที่ถึงพร้อมแล้ว

I don't want you to be only a doctor.

But I also want you to be a man.

พระราชดำรัสของ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

พระราชทานในวโรกาสเปิดการศึกษาเวชนิสิต รุ่น 2471

2. หมายความว่าฉันต้องการให้พวกเธอเป็นทั้งนายแพทย์
และเป็นผู้ที่อยู่ในสังคมมีศีลธรรมอันดีด้วย
จึงสามารถทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้

อ้างอิงมาจาก พ.บุญนิยม

“สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิดล อดุลยเดชกรมหลวงสงขลานครินทร์”

อนุสรณ์การรับพระราชทานปริญญาบัตรเวชบัณฑิต

รุ่น 2473 ครบ 25 ปี หน้า 7

๕๐-----๖๓

3. อาชีพแพทย์นั้นมีเกียรติ แพทย์ที่ดีจะไม่ร่ำรวย แต่ไม่อดตาย
ถ้าใครอยากร่ำรวยก็ควรเป็นอย่างอื่น ไม่ใช่แพทย์
อาชีพแพทย์นั้นจำต้องยึดมั่นในอุดมคติเมตตากรุณาคุณ

พระราโชวาทของ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

พระราชทานแก่แพทย์รุ่น 2472 เมื่อสมัยเป็นนิสิตใหม่ๆ

๕๐-----๖๓

4. ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง
ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง
ลาภทรัพย์และเกียรติยศจะตกมาแก่ท่านเอง
ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์

จากลายพระหัตถ์ของ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
ถึงนายสวัสดิ์ แดงสว่าง (ศาสตราจารย์ นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง)

๕-----๖

5. ความสำเร็จที่แท้มิใช่อยู่ที่การเรียนรู้เท่านั้น
แต่อยู่ที่ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้นั้น
ให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ

True success is not in the learning,
but in its application to the benefit of mankind.

จากสมุดบันทึกวิชาวิทยาคติตรีของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดช
วิกรม พระบรมราชชนก

๕-----๖

6. การเรียนจบหลักสูตรการแพทย์ที่กำหนดให้ นั้น ไม่ได้หมายความว่านักเรียนได้เรียนรู้จบหมดด้านการแพทย์ การรับปริญญาบัตรเป็นเพียงก้าวหนึ่งเท่านั้น คือแสดงว่านักเรียนได้เรียนจบการฝึกทางทฤษฎี และอยู่ในฐานะเหมาะที่จะออกไปรับผิดชอบทางการปฏิบัติโดยลำพัง เกี่ยวกับปัญหาการป่วยไข้ ซึ่งจะเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่อง เป็นแต่เป็นคนละแบบ การที่จะเป็นแพทย์ที่ก้าวหน้าต่อไปได้ แพทย์ที่สำเร็จจะต้องยึดอยู่เสมอว่าจะต้องเป็นนักศึกษาอยู่ตลอดชีวิตของอาชีพ

จากลายพระหัตถ์ของ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

ถึง Professor A.G. Ellis

๙-----๙

7. พวกเธอทั้งหลาย การเล่นนั้นเป็นของดี
การเรียนนั้นก็เป็นของดีและสำคัญ
แต่การจะให้ดีกว่านั้นคือคนที่เรียนก็ดีและเล่นก็ดีด้วย

พระราชโอรสของ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

ถึงนิสิตแพทย์ที่ละทิ้งการเรียนไปเล่นสนุก

๙-----๙

8. เรื่องตำแหน่งการงานนี้ก็เหมือนหมวก
จะหาหมวกให้เหมาะกับหัวคนนั้นคงไม่ยาก
แต่เรื่องที่จะหาหัวคนมาให้เหมาะกับหมวกนี่ซียากนักหนา

จากลายพระหัตถ์ของ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกถึงพระสนธิ

๕๐-----๕๑

9. เมืองเรายังไม่มีอะไรเลย พวกเราต้องรู้ไว้ เมื่อเราเรียนสำเร็จ
แล้ว ควรพยายามคิดค้นทางวิชาการให้กว้างขวางขึ้นจะได้เทียบ
เคียงกับต่างประเทศเขาบ้าง ถ้ายังไม่รู้จะทำอะไรใหม่ก็ให้ศึกษา
สิ่งที่ธรรมดา ให้รู้ว่าคนไทยเรานั้นมีอะไรเป็นธรรมดาซึ่งเป็น
มาตรฐาน

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

รับสั่งกับนักเรียนแพทย์

๕๐-----๕๑

10. หม่อมฉันรู้สึกอยู่ตลอดว่า การสาธารณสุขนั้นเป็นการสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งเป็นเครื่องบำรุงกำลังของชาติไทย และเป็นสาธารณสุขประโยชน์แก่มนุษยชาติทั่วไปด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อมีโอกาสอันใดซึ่งหม่อมฉันพอที่จะช่วยออกกำลังกายและสติปัญญา หรือทรัพย์ อันเป็นผลที่จะทะนุบำรุงให้การนั้นเจริญขึ้นแล้ว หม่อมฉันยินดีปฏิบัติเสมอ

จากลายพระหัตถ์

ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
กราบทูลพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร อธิบดีกรมสาธารณสุข

11. ฉันได้ทำงานสำเร็จไว้อย่างหนึ่งคือมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์เขาจะอุดหนุนให้เงินรัฐบาลไทยขยายกิจการแพทย์ในประเทศไทย แต่รัฐบาลไทยจะต้องประสานกับเขาเป็นข้อสัญญาผูกพัน โดยรัฐบาลไทยจะต้องออกเงินสมทบด้วย มิฉะนั้นราษฎรจะเข้าใจว่าเป็นโรงพยาบาลฝรั่งไปหมด แล้วก็ทำไม่สำเร็จด้วยซึ่งเขาได้เห็นจากประเทศจีนแล้ว...ฉันหนักใจที่รัฐบาลจะไม่มีเงินในการก่อสร้างตึกต่างๆ ตามสัญญาได้

จากสุนทรพจน์ ในวันมหิดล พ.ศ. 2505 โดย พลตรีพระศักดา พลรักษ์

12.

291 ถนนพระรามที่ 1

อำเภอประทุมวัน

กรุงเทพฯ

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2471

แจ้งความมายัง

ท่านสภานายกและสมาชิกสโมสรแพทย์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในขณะที่มีการเลี้ยงดู ณ สโมสรแพทย์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลวงเฉลิมคัมภีร์เวชช์ได้ขอให้ข้าพเจ้ากล่าววาจา แต่ข้าพเจ้ามิได้รับเพราะ รู้สึกว่าเสียงอ่อน จะส่งไปทั้งสี่มุมสนามไม่ได้ จึงเกรงว่าจะลำบากแก่ผู้ฟัง และเสียเวลา ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าขอถือโอกาสอันนี้แสดงความยินดีที่ได้ไปพบกับท่านทั้งหลาย และขอขอบใจท่านที่ได้มีใจอารีเชิญข้าพเจ้าไปร่วมสมาคมเลี้ยงดู แข็งแรง ทำให้เกิดความระลึกถึงด้วยความภาคภูมิใจว่าข้าพเจ้าก็ได้เกียรติยศเป็นภราดรแพทย์ผู้หนึ่งในคณะของท่าน

แพทยวิทยาผิดกันกับดาราศาสตร์หรือวิชาคำนวณ ทั้งสองอย่างนี้เป็นวิทยาศาสตร์แม่นยำคำนวณได้ถึง วัน ยาม นาที วินาที และตัวเลขถึง 0,000,000.01 มีคิดระวางนันทิกับอามะอย่างแน่ๆ ส่วนวิชาแพทย์นั้นเป็นวิชาแม่นยำแต่บางส่วน แต่เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ด้วยเหตุนี้ผู้ที่ประกอบโรคศิลป์ นอกจากที่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ จึง

ยังต้องปรับปรุงด้วยคุณลักษณะอื่นอีกหลายประการจึงจะเป็นผู้ทำการสำเร็จได้

คุณลักษณะสำหรับการแพทย์นั้น คือความเชื่อถือไว้วางใจ

1. ท่านต้องมีความเชื่อในความสามารถของตนเองคือ ความมั่นใจ
2. ท่านต้องมีความไว้วางใจระหว่างแพทย์กันเองคือ ความเป็นปึกแผ่น
3. ท่านต้องได้รับความเชื่อถือจากคนไข้ของท่านคือ ความไว้วางใจของคณะชน

คุณสมบัติสามประการนี้ เป็นอาวุธเกราะ และเครื่องประดับอันงามของแพทย์ ท่านควรยกย่องคณะที่ให้การศึกษาแก่ท่าน ท่านควรมีความภาคภูมิใจในคณะของท่าน และท่านไม่ควรเรียนวิชาขึ้นใจแล้วใช้เป็นเครื่องมือหากินเท่านั้น ควรเก็บคำสอนในใส่ใจและพฤติกรรมตาม ผู้ที่จะบำบัดทุกข์ต้องเป็นตัวอย่างความประพฤติ ซึ่งจะนำมาแห่งสุขภาพ แพทย์ที่ไม่ประพฤติตามวิธีที่ตัวสอนแก่คนไข้แล้วจะหาความไว้วางใจจากคนไข้ได้อย่างไรได้

ท่านควรมีความเชื่อในตนเอง ไม่ใช่वादดี ท่านต้องรู้สึกความรับผิดชอบและทำไปด้วยความตั้งใจดี

พวกเราแพทย์แผนปัจจุบันมายั้มเยาะแพทย์แผนโบราณว่าเขาใช้ยาไม่มีหลักวิทยาศาสตร์ แต่ถึงกระนั้นในประเทศสยามก็ได้มีแพทย์โบราณหลายท่านที่ศักดิ์สิทธิ์จริงๆ ด้วยความเชื่อถือในความตั้งใจดี เชื่อว่าสรรพคุณยานั้นมีฤทธิ์จริง ประกอบด้วยความสังเกตอันสุขุมและความจริงใจ แพทย์

เหล่านี้ทำการเป็นผลคือ รักษาทางใจ แพทย์มีความเชื่อรุนแรงพอ จึงส่งความเชื่ออันนี้เข้าไปถึงใจคนไข้ได้ คนไข้จึงมีใจดี ท่านก็ทราบอยู่แล้วว่า ความวิตก ความกลัวใจทำให้โรคอวัยวะ เช่น โรคหัวใจ โรคไหลเวียนโลหิต โรคเส้นประสาท และโรคไตบางอย่างกำเริบได้ โรคอุปทาน (ฮีสทีเรีย) ปลอมอาการของโรคอวัยวะได้คล้ายอย่างไร

แพทย์ผู้ที่ไม่เชื่อในสิ่งที่ตนทำและพูดหลอกให้คนไข้เชื่อ นั่นคือแพทย์ที่ทุจริตภาษาอังกฤษเรียกว่า “แค๊วค” ถึงแม้ผู้นั้นจะได้รับการศึกษาวิทยาศาสตร์

ท่านนายแพทย์บุณเดสเซน ได้กล่าวว่า นักสุขวิทยาทุกคนจะต้องอยู่กินเป็นตัวอย่างสุขภาพถึงจะเป็นพ่อค้าความสุขดี

ในขณะที่ท่านประกอบกิจการแพทย์ อย่างนี้ว่าท่านตัวคนเดียว นี้ว่าท่านเป็นสมาชิกของ “สงฆ์” คณะหนึ่งคือคณะแพทย์ ท่านทำดีหรือร้ายได้ ความเชื่อถือหรือความดูถูก เพื่อนแพทย์อื่นๆ จะพลอยยินดีหรือเจ็บร้อนอับอายด้วย นี้ถึงความรับผิดชอบต่อผู้ที่เป็นแพทย์ด้วยกัน

แพทย์ทุกคนมีกิจที่จะแสดงความกลมเกลียวในคณะแพทย์ต่อสาธารณชน เมื่อเกิดความเลื่อมใสในคณะแพทย์ขึ้นในหมู่ประชาชนแล้ว ผู้ที่จะตั้งต้นทำการแพทย์ถึงจะยังไม่ได้มีโอกาสตั้งตัวในความไวใจของคน ก็จะได้ส่วนความไวใจเพราะเป็นสมาชิกของคณะที่มีผู้นับถือ เราเห็นพระบวชใหม่ที่ยังไม่เป็นสมภารเราก็กมื่อไหว เพราะเรามีความนับถือในลัทธิของพระสงฆ์ฉันใดก็ดี แพทย์หนุ่มก็ได้ความไวใจเพราะคณะของเขาเป็นที่น่าไวใจ เพราะฉะนั้นความประพฤติของแพทย์บุคคลนำมาซึ่งประโยชน์

แก่แพทย์ใหม่และเราก็อยากจะช่วยผู้ที่ตั้งต้นในอาชีพของเราเสมอไป

ท่านโฮเมอร์ คาลเวอร์ ได้กล่าวไว้ว่า ทีแรกมีผู้เกรงว่าวิชาแพทย์ป้องกันหรือสาธารณสุข จะทำลายการหาเงินของแพทย์รักษาพยาบาล ครั้นตรวจดูผลตรงกันข้าม ความกลมเกลียวระหว่างการแพทย์ป้องกันกับแพทย์รักษา กลับทำให้แพทย์รักษาทำมาหากินดี ฉะนั้นการสมาคมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญแทนที่จะหวงวิชาหรือแก่งแย่งร่วมมือร่วมใจกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก็นำผลมาให้ทั้งสองข้าง

ท่านศาสตราจารย์เทาสซิก ได้กล่าวไว้ว่า การค้าขายแลกเปลี่ยนกัน โดยคลองธรรมนำโภคทรัพย์มาให้ทั้งสองฝ่าย เป็นอย่างนั้นในการค้าขาย วัตถุแล้วการแลกเปลี่ยนวิชาคงนำความจำเริญมาให้ทั้งสองข้างเหมือนกัน

การที่จะได้ความไว้วางใจของคนใช้ ขอท่านถือสุภาษิตว่า “ใจเขาใจเรา” ท่านคงจะคิดได้ว่าท่านอยากได้ความสบายแก่ตัวท่านอย่างไร ก็ควรพยายามให้ความสบายแก่คนใช้เช่นนั้น ความจริงตั้งเป็นยาประเสริฐได้ผลคือความเชื่อ และเมื่อคนใช้เชื่อท่านแล้วเขาจะทำตามทุกอย่าง คนใช้โดยมากอยากรู้ความจริง เราไม่เชื่อความหลอกลวงของเราเองแล้วที่ไหนจะหวังให้คนใช้เชื่อถ้าท่านหลอกคนใช้แล้ว ท่านจะเจอเขาอีก และเขามีปากบอกความชั่วความดีกันไปต่อๆ

ท่านศาสตราจารย์แค้บต ได้สอนให้กล่าวความจริงเสมอ เพราะท่านถือว่าคนใช้โดยมากทนความจริงที่พูดตรงๆ ได้ดีกว่าความจริงที่ได้รู้เข้า เมื่อได้จับความเท็จของท่านได้แล้ว ท่านระวังบอกแต่สิ่งที่เป็นไปจริงๆ ไม่ใช่สิ่ง

ที่ท่านทายว่าจะจะเป็นหรือจะไม่เป็น เช่น การทำนายผลสุดท้าย (ปรอคโนสิส) ถ้าท่านมานึกดูให้ดีแล้ว ท่านจะบอกคนไข้ได้ยากเพราะโดยมากก็เป็นการเดา แต่ถ้าท่านมีหลักฐานบอกได้แน่แล้วกลับช่วยให้คนไข้ได้สติเตรียมจะตายหรือจะพิการหรือจะหวังหาย ทำนายแน่ไม่ว่าใครจะทำอันตรายทำนายเดานั้นเป็นสิ่งอันตรายมากอาจารย์โดยมากจึงสอนให้ปิด

ในการรักษาคนไข้นั้น ข้าพเจ้าเห็นมีสุภาภิตอันหนึ่ง ซึ่งท่านศาสตราจารย์พิบัติ ผู้ล่วงลับไปแล้วได้กล่าวว่า “ความลับของการรักษาคนไข้นั้นคือความรักคนไข้”

การที่ท่านถามสมเฮอร์นี่ว่า “แพทย์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” นั้น แสดงว่าท่านมีความเชื่อถือและภูมิใจในโรงเรียนของเรา ท่านถือตัวท่านว่าเป็นศิษย์มีครู ท่านเชิดชูโรงเรียนของท่านไม่อับอายปิดบัง และท่านได้มีความรู้สึกความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ท่านจึงเอาชื่ออันเป็นพระบรมนามาภิไธยของปิยมหาราชของเราไปใช้ เพราะท่านตั้งใจบำเพ็ญตนให้เป็นที่ไว้วางใจได้และเชื่อในความสามารถของท่านว่าจะรักษาชื่อนี้ไว้ได้ไม่ให้เสีย

ท่านตั้งสถานที่ประชุมแลกเปลี่ยนความอารีเป็นสามัคคีกันนับว่าทำการบำเพ็ญความเชื่อถือของคณะ และอุดหนุนซึ่งกันและกัน

ท่านตกแต่งหนังสือข่าวแพทย์เพื่อความรู้ความเอาใจแก่สาธารณชน และได้เชิญผู้ที่ไม่เป็นแพทย์มาสมาคมกับแพทย์ความคุ้นเคยส่วนตัวยอมนำมาซึ่งความไว้วางใจ

ด้วยเหตุดังนี้ ข้าพเจ้าจึงมีความโสมนัสอวยพรให้สโมสรนี้รุ่งเรือง
ให้หนังสือชาวแพทย์แพร่หลาย และให้สมาชิกทุกคนสมบูรณ์ในกิจการอาชีพ
ที่เป็นกำลังทั้งรักษาและป้องกันประชาชนสยามให้พ้นจากโรคร้ายทั้งหลาย
ขอให้เจริญยิ่งๆ เทอญ

ด้วยความนับถือ

(ลงพระนาม) มหิตล

จากลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก

ถึงสถานายกและสมาชิกสโมสรแพทย์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อ พ.ศ. 2472

(สมัยนั้นคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล สังกัดอยู่ในจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย)

(คัดจาก “ข่าวแพทย์ ของสโมสรแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ปีที่ 1 ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2472

ตีพิมพ์ในสารศิริราช 2494 ; 3:523-527)

มูลนิธิธรรมบาลทางการแพทย์

อาคารเฉลิมพระบารมี 50 ปี

ชั้น 11 เลขที่ 2 ซอยศูนย์วิจัย ถนนเพชรบุรีตัดใหม่

แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์ 081-313-2200 โทรสาร 02-692-7222

คณะกรรมการมูลนิธิธรรมมาภิบาลทางการแพทย์

ลำดับ

ชื่อ-สกุล

ดำรงตำแหน่ง

1	ศ.เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย	ประธานกรรมการ
2	คุณหญิงวรรณา สิริวัฒนภักดี	ที่ปรึกษา
3	นพ.ปราเสริฐ ปราสาททองโอสถ	ที่ปรึกษา
4	ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ที่ปรึกษา
5	นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช	ที่ปรึกษา
6	พล.อ.จรัล กุลละวณิชย์	ที่ปรึกษา
7	ศ.คลินิก นพ.อุดม คชินทร	ที่ปรึกษา
8	ศ.นพ.สมศักดิ์ โล่ห์เลขา	รองประธานกรรมการ คนที่ 1/ที่ปรึกษา
9	นพ.เอื้อชาติ กาญจนพิทักษ์	รองประธานกรรมการ คนที่ 2
10	นพ.สุรวิทย์ คนสมบูรณ์	รองประธานกรรมการ คนที่ 3
11	ศ.ดร.นพ.ประสิทธิ์ วัฒนภา	รองประธานกรรมการ คนที่ 4
12	พล.อ.ต.นพ.อิทธพร คณะเจริญ	กรรมการและเลขาธิการ/ผู้จัดการ
13	นพ.ธนาธิป ศุภประดิษฐ์	กรรมการและรองเลขาธิการ
14	ภญ.อำพร เจริญสมศักดิ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ
15	ดร.สุนีย์ ศรีไชยชนะสุข	กรรมการและเหรัญญิก
16	นส.นทพร บุญบุผา	กรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก
17	นพ.กำพล พลัสสินทร์	กรรมการ
18	นายณพรัตน์ แย้มเหมือน	กรรมการ
19	ศ.นพ.สิน อนุราษฎร์	กรรมการ
20	ศ.นพ.พินิจ กุลละวณิชย์	กรรมการ
21	นพ.ยุทธ โพธารามิก	กรรมการ
22	นางกรรณิการ์ เทววิชชุลดา	กรรมการ
23	นพ.วิทยา วันเพ็ญ	กรรมการ
24	พญ.อภิรมย์ เวชภูติ	กรรมการ
25	ศ.กิตติคุณ ดร.นพ.จิตร สิทธิอมร	กรรมการ
26	พล.อ.รศ.นพ.ไตรโรจน์ ครุฑเวโช	กรรมการ
27	ศ.นพ.เหลือพร ปุณณกันต์	กรรมการ
28	รศ.นพ.อัษฎา ตียพันธ์	กรรมการ
29	ศ.พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์	กรรมการ
30	นายปิยะพันธ์ จัมปาสุต	กรรมการ

พระราชกระแสด : ในหลวงรัชกาลที่ ๙
ในพิธีเปิดอาคารแพทยสมาคม ซอยศูนย์วิจัย
วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๑

“...พวกแพทย์มีความสามัคคีกันดีมาก
ขอให้รักษาความดีนี้ไว้”
“...ปัจจุบันนี้ กิจการแพทย์เจริญก้าวหน้ามาก
ขอให้ช่วยกันนึกถึงและทำประโยชน์
แก่ประเทศชาติให้มาก”

ISBN 978-6167759081

9 786167 759081